

bijlage

Handreiking regeringscommissarissen

Bijlagenummer	1
Datum	11 april 2025
Ons kenmerk	2023-0000766878

Handreiking regeringscommissarissen

Deze Handreiking regeringscommissarissen hoort bij de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen. In de vorm van een vraag-en-antwoordmodel komen allerlei praktische punten aan bod, die een rol kunnen spelen bij het instellen van de functie regeringscommissaris. Er is een grove indeling per thema gemaakt. Het idee is om deze set vragen en antwoorden in de loop van de tijd steeds aan te vullen aan de hand van praktijkervaringen.

Thematische indeling vragen en antwoorden:

1. Regeringscommissaris en aanpalende opties
2. Werving, selectie, arbeidsovereenkomst en nevenfuncties
3. Zelfstandigheid regeringscommissaris
4. Secretariaat/ondersteunend bureau van de regeringscommissaris
5. Overig

1. *Regeringscommissaris en aanpalende opties*

➤ Wanneer wordt de functie van regeringscommissaris gecreëerd?

De functie van regeringscommissaris wordt met name in het leven geroepen als er tijdelijk behoefte is om in opdracht van de minister/regering een boegbeeld/aanjager met specifieke expertise of ervaring in te zetten op een (politiek gevoelig) terrein. De functie van regeringscommissaris staat los van de lijn- en de programmaorganisatie(s) van een ministerie. Van een regeringscommissaris wordt verwacht dat hij of zij op bestuurlijk niveau met gezag kan acteren richting andere overheidspartijen en derden. Voorbeelden van bevoegdheden van de regeringscommissaris zijn: gevraagd en ongevraagd adviseren, opstellen van een (voorstel voor een) programmaplan, voeren van (interbestuurlijk) overleg, agenderen en signaleren/monitoren.

➤ Wat is het verschil tussen een (programma-)directeur-generaal (DG) en een regeringscommissaris?

Een eerste verschil betreft de organisatorische inbedding op het ministerie. De programma-DG en een structurele DG vallen onder de secretaris-generaal (SG). De regeringscommissaris valt weliswaar ook onder de SG, maar heeft rechtstreeks toegang tot de verantwoordelijke minister of staatssecretaris. De positionering van de regeringscommissaris direct onder de SG is puur beheersmatig en betekent dat de regeringscommissaris niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een ander onderdeel van het ministerie voor wat betreft de aan de regeringscommissaris toebedeelde taken.

Een tweede verschil betreft de verantwoordelijkheid voor het vervullen van managementtaken. De (programma-)DG is een topmanager. De functie van een (programma-)DG en de criteria voor de instelling daarvan worden beschreven in het Kader Topstructuur en Topfuncties Rijk 2023. Hierin is onder andere ook opgenomen dat de functie van programma-DG een tijdelijke, voor een duidelijk in de tijd begrensde activiteit of programma aangestelde overheidsmanager betreft. De 'programma-/projecthoudende minister' stelt vooraf een omschrijving van het programma of project op met daarin de hoofdlijnen en uitgangspunten, het verwachte resultaat en de voorziene tijdsperiode. Hierin verschilt de programma-DG van de regeringscommissaris. De regeringscommissaris wordt misschien ondersteund door een secretariaat of bureau, maar heeft niet als primaire taak het managen van een organisatie-eenheid.

Ter verduidelijking van het verschil tussen een directeur-generaal en een regeringscommissaris kunnen bijvoorbeeld de Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme (NCDR) en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) met elkaar worden vergeleken. De NCDR is géén lid van de bestuursraad van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), staat (alleen) onder beheersmatige verantwoordelijkheid van de SG en heeft een in omvang bescheiden ondersteunend bureau (zie artikel 2, vierde lid, artikel 3 en artikel 14 van het Organisatiebesluit BZK 2023). De NCTV is lid van de bestuursraad van het ministerie van JenV en geeft leiding aan een van de clusters van het ministerie (zie artikel 1 en 2 van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid), ook is de functie van NCTV als functie binnen de Topmanagementgroep (TMG) aangewezen (artikel 1 van de Regeling aanwijzing TMG-functies). Kortom: de NCTV wordt gekwalificeerd als een DG en de NCDR wordt gekwalificeerd als een regeringscommissaris.

➤ Wat is het verschil tussen een externe commissie en een regeringscommissaris?

Een externe commissie bestaat uit meerdere personen. Voor de instelling van een dergelijke commissie is er de Leidraad instellen externe commissies. In deze leidraad staan ook de motieven voor het instellen van een externe commissie. Een belangrijk verschil met de regeringscommissaris is dat een externe commissie geen gezagsrelatie heeft met de minister en een regeringscommissaris wel. Dit maakt dat de minister de externe commissie na het verstrekken van de opdracht geen aanwijzingen kan geven, terwijl hij dat bij de regeringscommissaris wel

kan.¹ Het maakt ook dat de inhoud van het advies van een externe commissie voor rekening van de externe commissie komt, terwijl de inhoud van een advies van de regeringscommissaris, als het er echt op aankomt, uiteindelijk voor rekening van de minister komt (vanwege de ministeriële verantwoordelijkheid).

- Kan een externe commissie ook uit één persoon bestaan, waarbij i.p.v. een regeringscommissaris die onder ministeriële verantwoordelijkheid opereert sprake is van een meer onafhankelijke positie door de taken te beleggen bij een 'eenhoofdige externe commissie'?

Nee. Een externe commissie bestaat altijd uit meerdere personen. Hiervoor geldt in de kern dezelfde redenering als voor adviescolleges: het woord 'commissie' impliceert dat het gaat om meer dan één persoon.²

- Is instemming van de minister van BZK nodig voor het instellen van de functie van regeringscommissaris?

Nee. Het is wel zo dat er sprake is van de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen, maar zonder dat sprake is van goedkeuring/toetsing vooraf door BZK. Wel kunnen departementen BZK *raadplegen* over toepassing van het kader. Maar dat is iets anders dan formeel goedkeuren. Bij vragen over de instelling van de functie van regeringscommissaris kan contact worden opgenomen met organisatierijk@minbzk.nl.

2. Werving, selectie, arbeidsovereenkomst en nevenfuncties

- Gelden de gebruikelijke werving- en selectieprocedures voor ABD-functies, of kan er ook gekozen worden voor een andere procedure om een geschikte kandidaat te vinden (bijvoorbeeld het inschakelen van een extern bureau)? Of kan iemand ook rechtstreeks gevraagd worden?

De functie van regeringscommissaris maakt geen deel uit van de Algemene Bestuursdienst (ABD). Het directoraat-generaal Algemene Bestuursdienst (DGABD) is dus niet betrokken bij de werving- en selectieprocedure. In het verleden heeft DGABD op verzoek van de departementen incidenteel ondersteuning geboden bij de werving en selectie van niet-ABD-vacatures. Om verkeerde verwachtingen en onduidelijkheden te voorkomen, is echter recent afgesproken dat DGABD niet langer zal ingaan op individuele verzoeken om te ondersteunen bij functies die niet tot de ABD behoren. Dat betekent dat DGABD

---

¹ Eventueel zou in bijzondere gevallen de aanwijzingsbevoegdheid in het organisatiebesluit kunnen worden ingeperkt. Dit betreft dan zelfbinding van de minister. Normaal gesproken zou echter de nu ook al in de praktijk gebruikelijke terughoudendheid voor het geven van aanwijzingen voldoende moeten zijn.

² TK 24503 nr. 235b. p. 11 (Memorie van antwoord bij de Kaderwet adviescolleges) : 'Ik kan deze leden antwoorden dat een dergelijk minimum impliciet in het wetsvoorstel is neergelegd. Door te spreken over een college (artikel 1) en over een voorzitter en andere leden (artikel 10) gaat de Kaderwet uit van een meerhoofdig orgaan.'

geen actieve rol zal spelen bij de werving- en selectieprocedures voor regeringscommissarissen.

In de praktijk blijkt dat bij het aantrekken van een regeringscommissaris twee routes veel bewandeld worden. Allereerst is er de route waarbij iemand rechtstreeks vanuit het ministerie benaderd wordt voor het vervullen van de functie. Deze persoon wordt gevraagd omdat hij of zij gezag en vertrouwen geniet bij de partijen die betrokken zijn bij de opgave waar de regeringscommissaris aan gaat werken. Dit gezag zal veelal gebaseerd zijn op inhoudelijke expertise of bestuurlijke ervaring op het betreffende terrein.

Bij de tweede route wordt er, net als voor een 'gewone' ambtelijke functie, een vacaturetekst gepubliceerd als startpunt van een openbare wervingsprocedure. Het departement kan dit zelf begeleiden of gebruikmaken van een gespecialiseerd extern bureau. DGABD kan hier niet voor gevraagd worden.

Beide routes hebben hun eigen voordelen. Argumenten voor de eerste route zijn onder meer een mogelijk snellere start van de werkzaamheden van de regeringscommissaris, specifieke deskundigheid waardoor er maar één of enkele kandidaten zijn en het benodigde vertrouwen van de minister (dat belangrijker wordt naarmate de opgave meer in de politieke belangstelling staat).

Voor de tweede route kan worden gekozen als er vooral belang wordt gehecht aan de zorgvuldigheid van de procedure, evenals het idee dat iedereen een gelijke kans heeft op de functie.

➤ Is de regeringscommissaris lid van de TMG?

Nee. In artikel 1 van de Regeling aanwijzing TMG-functies staat de functie 'regeringscommissaris' niet genoemd. Wel wordt heel specifiek de NCTV als N19-functie (zoals omschreven in het Kader Topstructuur en Topfuncties Rijk 2023) genoemd. Deze functie is qua inhoud echter te vergelijken met die van een DG, want de NCTV stuurt een ambtelijke dienst aan.

Overigens maken naast N19-functies ook enkele S18-functies (zoals opgenomen in de CAO Rijk) deel uit van de TMG. In de toelichting bij de Regeling aanwijzing TMG-functies is aangegeven dat er 'besloten is om alle functies op salarisschaal 18-niveau aan de TMG toe te voegen, tenzij:

- het een plaatsvervangend directeur-generaal of plaatsvervangend inspecteur-generaal betreft,
- de functionaris een formatieve functie op salarisschaal 18 uitoefent maar geen lid is van de Bestuursraad of
- de functionaris een formatieve functie op salarisschaal 18 uitoefent maar niet eindverantwoordelijk is voor een ambtelijke dienst.

De keuze is aldus gevallen op medewerkers met een functie op schaal 18 met eindverantwoordelijkheid voor een ambtelijke dienst of een lidmaatschap van de bestuursraad. De keuze heeft voornamelijk te maken – naast de schaal – met de positie in de desbetreffende organisatie.'

- Waarom is het zo belangrijk dat de regeringscommissaris een ambtenaar is op wie de Ambtenarenwet 2017 (Aw 2017) van toepassing is?

De regeringscommissaris werkt onder het gezag van een minister of ministers. De minister(s) sluit(en) een arbeidsovereenkomst met de regeringscommissaris en de Aw 2017 is hierop van toepassing. Op grond van de Aw 2017 gelden ook de regels rondom integriteit.

In en op basis van de Aw 2017 en de CAO Rijk zijn zaken geregeld rondom de rechtspositie. Denk bijvoorbeeld aan de regels rondom integriteit en nevenfuncties. Ook maakt de ambtenarenstatus dat de betreffende functionaris valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Dit is van belang nu de regeringscommissaris veelal een boegbeeldrol heeft. Deze rol is er op het specifieke werkterrein, maar heeft ook een uitstralend effect naar de samenleving als geheel.

- Welke arbeidsrechtelijke zaken spelen een rol bij het aantrekken van een regeringscommissaris?

Met de regeringscommissaris wordt een arbeidsovereenkomst afgesloten. Dat kan uiteraard ook voor een beperkt aantal uren per week. Op grond van artikel 1, eerste lid, van de Aw 2017 en artikel 610 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW) gaat het hier om een overeenkomst waarbij tegen loon gedurende zekere tijd arbeid wordt verricht.

- Regeringscommissarissen worden vaak aangesteld voor een periode die langer duurt 24 maanden. Hoe verhoudt zich dat tot de bepalingen over tijdelijke contracten in de CAO Rijk?

Het afsluiten van een enkele, tijdelijke arbeidsovereenkomst van langer dan 24 maanden met een regeringscommissaris is niet in strijd met de CAO Rijk.

In de CAO die vanaf 1 juli 2024 geldt, is het onderstaande opgenomen. Er is geen beperking in duur opgenomen ten aanzien van overeenkomsten voor bepaalde tijd (voor werkzaamheden die slechts tijdelijk worden uitgevoerd). Het advies is om in de arbeidsovereenkomst op te nemen dat deze voor de duur is van het benoemingsbesluit.

Tekst CAO Rijk, paragraaf 2.1 ('Vast of tijdelijk dienstverband'):

'Als u in dienst treedt bij de sector Rijk, dan sluit u met uw werkgever schriftelijk een individuele arbeidsovereenkomst. Als u tijdens uw dienstverband gaat werken bij een andere organisatie binnen de sector Rijk, dan legt u samen met uw werkgever de wijzigingen die dat voor uw arbeidsovereenkomst heeft, schriftelijk vast in een aanvulling (addendum) daarop.

In uw arbeidsovereenkomst staat of deze vast of tijdelijk is. U sluit een vaste arbeidsovereenkomst. Dit is alleen anders als u binnen de wettelijke mogelijkheden een tijdelijke arbeidsovereenkomst sluit:

- voor een periode voorafgaand aan een vaste arbeidsovereenkomst om uw geschiktheid daarvoor te beoordelen. In dat geval kunt u een tijdelijke arbeidsovereenkomst van maximaal twaalf maanden sluiten. Als door uw afwezigheid een juiste beoordeling binnen twaalf maanden niet mogelijk is, dan wordt uw tijdelijke arbeidsovereenkomst verlengd met de duur van uw afwezigheid
- voor werkzaamheden die u slechts tijdelijk gaat uitvoeren
- voor de duur van een gelijktijdig te volgen opleiding of trainee-programma
- als oproepkracht
- als u meer dan zes maanden na outsourcing gebruik maakt van uw recht om terug te keren of
- als AOW-gerechtigde werknemer.

In die gevallen sluit u een tijdelijke arbeidsovereenkomst. Daarnaast kan er een andere reden zijn om een tijdelijke arbeidsovereenkomst te sluiten. Als u voor het eerst een arbeidsovereenkomst sluit met uw werkgever moet u een verklaring omtrent het gedrag geven. Als u dan nog geen verklaring omtrent het gedrag heeft, wordt in uw arbeidsovereenkomst een ontbindende voorwaarde opgenomen die regelt dat deze uiterlijk drie maanden na de ingangsdatum van rechtswege eindigt als u de verklaring dan nog niet heeft.

Als na afloop van de periode om uw geschiktheid te beoordelen voor een vaste arbeidsovereenkomst uw dienstverband stilzwijgend wordt voortgezet, heeft u vanaf dat moment een vaste arbeidsovereenkomst.

Als uw tijdelijke arbeidsovereenkomst wordt gewijzigd in een vaste arbeidsovereenkomst, of als u een nieuwe functie gaat uitoefenen, dan kan daarbij als voorwaarde gelden dat u opnieuw een verklaring omtrent het gedrag moet aanleveren.

Als u een tijdelijke arbeidsovereenkomst sluit, kunt u in zeer bijzondere situaties uw werkgever voorstellen af te wijken van hetgeen is geregeld in deze cao. Hierbij geldt als voorwaarde dat het pakket van arbeidsvoorwaarden dat u afspreekt met uw werkgever, minimaal gelijkwaardig moet zijn aan de arbeidsvoorwaarden waarop u volgens deze cao recht heeft.'

Anders dan vaak wordt aangenomen, stelt het BW geen limiet aan de duur van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd (wel bepaalt artikel 7:684 van het BW dat indien een tijdelijke arbeidsovereenkomst langer dan vijf jaar duurt, de werknemer bevoegd is om deze arbeidsovereenkomst op te zeggen met een opzegtermijn van zes maanden).

Het maximum van 36 maanden uit de wettelijke ketenregeling heeft alleen betrekking op een reeks arbeidsovereenkomsten en niet op een enkele, losse arbeidsovereenkomst, ongeacht de duur daarvan. Een losse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, ook van bijvoorbeeld vier jaar, eindigt dus (in beginsel) van rechtswege.

In artikel 7:668a, derde lid, van het BW is daarnaast bepaald dat een langjarige arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd nog éénmaal (aansluitend) kan worden verlengd voor maximaal drie maanden: 'Lid 1, onderdeel a, is niet van toepassing op een arbeidsovereenkomst aangaande voor ten hoogste drie maanden die

onmiddellijk volgt op een tussen dezelfde partijen aangegane arbeidsovereenkomst voor 36 maanden of langer.' Hieruit kun je ook afleiden dat er geen maximumduur van 36 maanden geldt voor de arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

➤ Is een regeringscommissaris lid van de ABD?

Nee. Daarom is het van belang om bij het sluiten van het arbeidscontract helder te zijn over de looptijd van het contract en rekening te houden met de duur van de opdracht.

➤ Zijn er nog andere mogelijkheden naast de functie van regeringscommissaris om de functionaris als ambtenaar in dienst te laten komen?

Ja, in beginsel wel. Het is mogelijk om te werken met een overeenkomst van opdracht (zpp'er). Maar dan is er geen gezagsrelatie tussen de minister en de regeringscommissaris en gelden de integriteitsregels uit de Aw 2017 niet. Dat is niet wenselijk. Gelet op de wens om de regeringscommissaris onder gezag van de minister te laten functioneren en de Aw 2017 van toepassing te laten zijn, zijn er voor de regeringscommissaris geen andere mogelijkheden dan als ambtenaar in dienst komen.

➤ Is er een instellingsbesluit of een benoemingsbesluit nodig?

Nee. Instelling van de functie regeringscommissaris geschiedt door opname van de functie in het organisatiebesluit van het ministerie. De toelichting op dit besluit motiveert de noodzaak van de functie.

De vervulling van de functie geschiedt door de meest betrokken minister met de beoogd functionaris een arbeidsovereenkomst te laten sluiten.

Gelet op de bijzondere positie van de regeringscommissaris is voor het in gang zetten van de wijziging van het organisatiebesluit wel een akkoord van de minister nodig m.b.t. het creëren van deze functie binnen zijn of haar ministerie.

➤ Neemt de ministerraad het besluit tot het aangaan van een arbeidsovereenkomst voor de vervulling van de functie van regeringscommissaris?

Nee. Voor het aangaan van de arbeidsovereenkomst met een regeringscommissaris is geen besluit nodig van de ministerraad. De desbetreffende minister(s) sluit(en) namens de Staat een arbeidsovereenkomst met deze functionaris.

➤ Is instemming van de minister van BZK nodig voor het aangaan dan wel het ontbinden van een arbeidscontract met een regeringscommissaris?

Nee. Wie de functie van regeringscommissaris vervult, is een aangelegenheid van de betreffende minister. Zie ook het antwoord op bovenstaande vraag.

Overigens is de minister van BZK wél adviserend betrokken bij het instellen van de functie.

➤ In welke salarisschaal wordt de regeringscommissaris geplaatst?

Op dit moment is de functie 'regeringscommissaris' niet opgenomen in het Functiegebouw Rijk (FGR). Daarom geldt wat er in hoofdstuk 27, paragraaf 5 van de CAO Rijk is vastgesteld: 'Werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met de Staat zijn ingedeeld in een functie van het FGR, met een daaraan verbonden salarisschaal. Voor functies waarbij het FGR niet wordt toegepast en voor onderdelen van de Staat der Nederlanden die het FGR (nog) niet toepassen, worden FUWASYS dan wel de bij de organisatie gebruikelijke uitgangspunten voor de beoordeling toegepast.'

➤ Geldt de Wet normering topinkomens (WNT)?

Formeel gezien valt iedereen die op grond van dienstbetrekking werkzaam is als functionaris van de rechtspersoon Staat der Nederlanden onder de WNT. Voor elke functionaris die in een kalenderjaar meer verdient dan het bezoldigingsmaximum van de WNT, geldt de verplichting tot openbaarmaking van de bezoldiging (artikel 4.1, tweede lid, van de WNT). Echter, alleen voor topfunctionarissen in de zin van de WNT geldt de maximering van de WNT, d.w.z. dat alleen voor topfunctionarissen geldt dat zij ook niet meer mogen verdienen dan het bezoldigingsmaximum zoals bepaald in artikel 2.3 in combinatie met artikel 2.1 van de WNT (het meerdere is op grond van artikel 1.6 van de WNT onverschuldigd betaald en moet worden terugbetaald). En alleen voor topfunctionarissen in de zin van de WNT geldt dat de openbaarmaking van hun bezoldiging niet alleen op functie maar ook op naam geschiedt (artikel 4.1, eerste lid, van de WNT).

Wie topfunctionaris bij (een orgaan van) de rechtspersoon Staat der Nederlanden is, is vastgelegd in de WNT. Dit zijn: 'de secretarissen-generaal, de directeuren-generaal, de inspecteurs-generaal en de overige leden van de topmanagementgroep bij het Rijk, de viceadmiraals, de generaals, de luitenant-admiraals en de luitenant-generaals, degene of degenen die zijn belast met de dagelijkse leiding van de colleges, bedoeld in artikel 1.1 van de Comptabiliteitswet 2016, alsmede de leden van een zelfstandig bestuursorgaan zonder rechtspersoonlijkheid en de hoogste ondergeschikte of de leden van de groep hoogste ondergeschikten aan dat orgaan en degene of degenen die zijn belast met de dagelijkse leiding van dat orgaan' (artikel 1.1, onder b, sub 1°, van de WNT).

De functie van regeringscommissaris is geen TMG-functie, of is althans niet als zodanig opgenomen in de Regeling aanwijzing TMG-functies. Het gaat ook niet om een functie met een militaire rang vanaf drie sterren. Een regeringscommissaris is evenmin een college als bedoeld in artikel 1.1 van de Comptabiliteitswet 2016 en is ook geen zelfstandig bestuursorgaan (zbo) zonder eigen rechtspersoonlijkheid (dat onderdeel is van de Staat): de functie van regeringscommissaris is onderdeel van een ministerie. Dus hieruit kan worden geconcludeerd dat regeringscommissarissen uit hoofde van deze functie **géén topfunctie** bekleden bij de rechtspersoon Staat der Nederlanden. Daarnaast is een regeringscommissaris

geen zbo met rechtspersoonlijkheid of een ander openbaar lichaam (want de regeringscommissaris is, zoals gezegd, onderdeel van een ministerie) en daarmee geen topfunctionaris als bedoeld in artikel 1.1, onder b, sub 4°, van de WNT.

In die zin zijn regeringscommissarissen vergelijkbaar met rechterlijke en niet-rechterlijke bestuurders van de organisaties van de rechtspraak (bijvoorbeeld de Raad voor de Rechtspraak, Hoge Raad, gerechtshoven en rechtbanken): ook die kwalificeren uit hoofde van hun functie niet als topfunctionaris van de rechtspersoon Staat der Nederlanden, van een zbo met eigen rechtspersoonlijkheid of van een ander openbaar lichaam.

Dit betekent dat er, in normale gevallen, bij een regeringscommissaris geen sprake is van een door de WNT gesteld maximum aan de bezoldiging, maar dat een bezoldiging van een regeringscommissaris die hoger is dan het bezoldigingsmaximum van de WNT op functie (niet op naam) wél openbaar gemaakt moet worden.

Echter, voor zover de functie van regeringscommissaris wordt vervuld na beëindiging van een functie op grond waarvan de betrokken persoon wél gekwalificeerd was als topfunctionaris van de Staat der Nederlanden (én die eerdere topfunctie voldoet aan de voorwaarden zoals vastgelegd in artikel 1.1, onder b, sub 6°, van de WNT, in combinatie met artikel 4a van de Beleidsregels WNT 2024), dan wordt de betrokkene in deze opvolgende functie als regeringscommissaris als topfunctionaris in de zin van de WNT beschouwd, gedurende maximaal vier kalenderjaren.

Dit heeft te maken met de nawerking van het zijn van topfunctionaris in een opvolgende functie na het neerleggen van een topfunctie. Dit moet per individueel geval worden beoordeeld en toegepast.

- Gelden er in aanvulling op artikel 8 van de Aw 2017 nog specifieke voorschriften voor nevenfuncties?

Nee.

Artikel 8

1. Het is de ambtenaar niet toegestaan:
  - a. nevenwerkzaamheden te verrichten waardoor de goede vervulling van de functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd;
  - b. middellijk of onmiddellijk deel te nemen aan aannemingen en leveringen ten behoeve van openbare diensten, tenzij de overheidswerkgever waarmee hij een arbeidsovereenkomst heeft daarvoor toestemming heeft verleend;
  - c. financiële belangen te hebben, effecten te bezitten of effectentransacties te verrichten waardoor de goede vervulling van zijn functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd;
  - d. financiële belangen te bezitten of te verwerven, welke door de overheidswerkgever waarmee hij een arbeidsovereenkomst heeft zijn aangewezen op de voet van artikel 5, eerste lid, onderdeel d;

- e. zonder toestemming van de overheidswerkgever giften, vergoedingen, beloningen en beloften van een derde aan te nemen of hierom te vragen, indien de ambtenaar als ambtenaar met deze derde betrekkingen onderhoudt.
2. De ambtenaar is verplicht aan de overheidswerkgever waarmee hij een arbeidsovereenkomst heeft:
    - a. opgave te doen van de nevenwerkzaamheden die hij verricht of voornemens is te gaan verrichten, die de belangen van de dienst voor zover deze in verband staan met zijn functievervulling, kunnen raken;
    - b. indien hij is aangewezen in de zin van artikel 5, eerste lid, onderdeel d, melding te doen van zijn financiële belangen alsmede van het bezit van en transacties met effecten die de belangen van de openbare dienst voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, kunnen raken en daaromtrent desgevraagd nadere informatie te verschaffen.
  3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de toepassing van het eerste en tweede lid.

3. Zelfstandigheid regeringscommissaris

➤ Geldt de ministeriële verantwoordelijkheid voor een regeringscommissaris?

De regeringscommissaris verricht zijn taak in opdracht van de minister en valt hiervoor volledig onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Zijn werk ligt regelmatig op het terrein van een coördinerende verantwoordelijkheid van een bewindspersoon. De positionering van de regeringscommissaris – beheersmatig onder de SG, met rechtstreeks contact met de minister – maakt dat het werk van de regeringscommissaris onderdeel is van het werk van de minister. Een eventueel geschil tussen de regeringscommissaris en bijvoorbeeld een DG is daarmee uiteindelijk aan de minister om te beslechten.

Het idee van de coördinerende verantwoordelijkheid van een minister is gebaseerd op het principe dat een minister m.b.t. dat onderwerp de andere ministeries kan 'aanjagen'. Regelmatig is de taak van de regeringscommissaris een afgeleide van zo'n coördinerende verantwoordelijkheid. In dat geval is het vanzelfsprekend van belang dat de regeringscommissaris zijn werk verricht onder verantwoordelijkheid van de minister die de coördinerende verantwoordelijkheid heeft.

➤ Kan de minister de regeringscommissaris aanwijzingen geven?

Ja. De regeringscommissaris werkt onder gezag van de minister. Hier hoort bij dat de minister aanwijzingen kan geven. Als de taak van de regeringscommissaris daar specifiek om vraagt, zou een minister kunnen overwegen om op basis van zelfbinding in het organisatiebesluit deze bevoegdheid expliciet op te nemen. Bijvoorbeeld door aan te geven dat een bepaalde soort aanwijzingen altijd wordt gepubliceerd.

➤ Kan de SG de regeringscommissaris aanwijzingen geven?

Omdat het idee is dat de regeringscommissaris alleen in beheersmatige zin onder verantwoordelijkheid van de SG valt, kan het alleen om aanwijzingen over beheersmatige zaken gaan. Te verwachten valt dat aanwijzingen echter (ook) betrekking kunnen hebben op 'de inhoud' en dan is de minister degene die de aanwijzingen geeft.

➤ Gelden de Aanwijzingen externe contacten voor rijksambtenaren ook voor een regeringscommissaris?

Ja. De regeringscommissaris is een ambtenaar en valt onder het gezagsbereik van de minister. Daarmee vallen zijn externe contacten ook onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Zie ook de toelichting bij Aanwijzing 1 en 2 van de Aanwijzingen externe contacten voor rijksambtenaren. Als de taak van de regeringscommissaris daar specifiek om vraagt, zou een minister kunnen overwegen om in het organisatiebesluit op voorhand toestemming te verlenen voor een bepaald type externe contacten. Denk bijvoorbeeld aan het geven van informatie en toelichting op adviezen of rapportages van de regeringscommissaris aan het parlement, op verzoek van het parlement zelf.

➤ Kan de regeringscommissaris zijn adviezen en rapportages zelfstandig rechtstreeks naar het parlement sturen?

Nee. De regeringscommissaris werkt onder gezag van de minister. Daarmee is het aan de minister om te bepalen of deze stukken aan het parlement worden aangeboden en zo ja, om dat te doen (al dan niet vergezeld van een appreciatie).

➤ Mag een regeringscommissaris de minister ondersteunen in het parlement?

Op grond van het derde lid van artikel 69 van de Grondwet kan een minister zich in de vergaderingen van het parlement laten bijstaan door een door de minister aangewezen persoon. Het is dus mogelijk dat de regeringscommissaris de minister bijstaat.

➤ Kan de regeringscommissaris zelfstandig stukken openbaar maken?

Ja, dat kan. Uiteraard wel met inachtneming van de AVG en overige geldende regels. Het verdient aanbeveling om hier van tevoren werkafspraken over te maken.

4. Secretariaat/ondersteunend bureau van de regeringscommissaris

➤ Wie draagt verantwoordelijkheid voor het secretariaat/ondersteunend bureau van de regeringscommissaris?

Het personeel van het secretariaat/ondersteunend bureau van de regeringscommissaris is voor de werkzaamheden verantwoording schuldig aan de regeringscommissaris, de SG en de minister onder wie de regeringscommissaris valt. Te overwegen valt het secretariaat/ondersteunend bureau te vullen met

functionarissen van de verschillende organisaties die betrokken zijn bij de opdracht van de regeringscommissaris. Zo kan geborgd worden dat er binnen het secretariaat kennis is van (de belangen van) deze partijen. Ook kan het informele netwerk van deze personen binnen die organisaties worden benut.

➤ Kan het secretariaat ook extern belegd worden?

De regeringscommissaris werkt onder verantwoordelijkheid van de minister en is onderdeel van het ministerie, voor zijn secretariaat geldt hetzelfde. Dat neemt niet weg dat via externe inhuur of andere constructies er wel 'mensen van buiten' het secretariaat kunnen bemensen. Maar daarmee blijft het secretariaat nog steeds een organiek onderdeel van het ministerie (al dan niet tijdelijk).

➤ Is de ondernemingsraad (OR) betrokken bij de organisatiewijziging van het ministerie die leidt tot de inrichting van het secretariaat van een regeringscommissaris?

Ja. In de adviesaanvraag van de bestuurder (SG) aan de OR kan bijvoorbeeld worden ingegaan op onder meer de financiering (af te stemmen met Financieel-Economische Zaken (FEZ)), de huisvesting en de duur van de instelling. Ook kan er aandacht worden besteed aan de ondersteuning van de regeringscommissaris op communicatief vlak. De OR van het kerndepartement brengt vervolgens zijn advies uit en de bestuurder neemt daarna een zogenaamd ondernemingsbesluit. De OR heeft een maand de tijd om op het besluit van de bestuurder te reageren (bezwaar). De bestuurder moet dus een maand wachten voor de organisatiewijziging kan worden doorgevoerd. Als dit bezwaarlijk is, valt uiteraard te proberen om met de OR een andere afspraak te maken, bijvoorbeeld dat de OR afziet van bezwaar of dat de OR eerder laat weten of deze wel of geen bezwaar maakt, zodat niet de hele maand hoeft te worden gewacht op een mogelijk bezwaar.

Als er een groot bureau wordt ingericht, is een Organisatie- en Formatierapport (O&F-rapport) nodig. In dat geval is het echter de vraag of een regeringscommissaris wel de goede oplossing is voor het probleem, want het is bij een regeringscommissaris juist niet de bedoeling om een grote organisatie naast de normale departementale lijn op te tuigen.

5. Overig

➤ Is het verplicht om in de naam van de functie het woord 'regeringscommissaris' te gebruiken?

Vóór de inwerkingtreding van de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen werden voor bestaande functies ook functiebenamingen gebruikt met daarin termen als 'nationaal coördinator' en 'nationaal rapporteur', of een samentrekking als 'deltacommissaris'. Om meer duidelijkheid te creëren over het type functie en de vraag of de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen van toepassing zijn, wordt met het in werking treden van de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen een nieuw ingestelde functie bij voorkeur voorzien van

een naam waarin het woord 'regeringscommissaris' wordt genoemd. Bij bestaande functies verdient het aanbeveling om bij wisseling van de personele invulling van de functie te overwegen of de benaming kan worden aangepast.

Als het woord 'regeringscommissaris' niet voorkomt in de titel van de functie, is het goed om in de toelichting bij het organisatiebesluit expliciet te vermelden dat het bij de betreffende functie gaat om de functie van regeringscommissaris in de zin van de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen.

➤ Moet na vaststelling van de Aanwijzingen inzake regeringscommissarissen de juridische basis van bestaande regeringscommissarissen direct aan deze Aanwijzingen worden aangepast?

Nee, dit hoeft niet direct, dit kan wachten tot een logisch moment. Bijvoorbeeld als de instellingsduur van de functie wordt verlengd of als de personele invulling van de functie verandert.

➤ Wie voert het functioneringsgesprek met de regeringscommissaris?

De minister.

➤ Wie doet de Woo-verzoeken af die betrekking hebben op het werk van de regeringscommissaris?

Indien gewenst kan aan de regeringscommissaris in het mandaatbesluit een mandaat worden verleend voor het afdoen van de Woo-verzoeken die betrekking hebben op zijn werk en het werk van zijn ondersteunend secretariaat. Dit moet dan vooraf geregeld worden, niet op het moment dat er een Woo-verzoek ligt.

➤ Is een evaluatiebepaling gewenst?

Ja, zeker als de functie wordt ingesteld voor een beperkte tijdsduur met de mogelijkheid van verlenging is een evaluatie van de functie gewenst. Aangezien functie en functionaris nauw met elkaar verweven zijn, is zorgvuldig opereren hier wel het devies.